

DE SAMENSTELLING VAN DE COMMUNISTISCHE KAMERFRACHTIES

(mei 1957)

Bij de in 1956 gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten Generaal behaalde de CPN 4 zetels; in de Eerste Kamer bezat de CPN toen 2 zetels. Na de uitbreiding van de beide Kamers tot resp. 150 en 75 leden verkreeg de CPN in de Tweede Kamer 7 zetels en in de Eerste Kamer 4.

Voor de CPN hebben thans in de Staten Generaal zitting:

In de Tweede Kamer:

Henk GORTZAK - fractievoorzitter
Gerben WAGENAAR
Paul de GROOT
Frits REUTER
Mevr. Rie LIPS-ODINOT
Marcus BAKKER
Cor BORST

In de Eerste Kamer:

Mevr. Annie van OMMEREN-AVERINK
fractievoorzitster
Cor GEUGJES
Ben POLAK
Leen SEEGER

Hieronder volgt een korte persoonsbeschrijving van de communistische Kamerleden.

De Tweede Kamer fractie:

Hendricus (Henk) GORTZAK (25-4-'08), Amsterdam, fractievoorzitter GORTZAK behoort tot de vooroorlogse garde van de CPN. In 1931 verbleef hij enige tijd in de Sowjet Unie, waar hij mogelijk een partijopleiding heeft gehad. Zijn vader en hijzelf waren bouwvakarbeiders.

Tijdens de bezetting was GORTZAK actief in de illegale CPN. In 1944 werd hij door de Duitsers gearresteerd waarna hij tot april 1945 in verschillende concentratiekampen vertoefde.

Sinds de bevrijding heeft hij onafgebroken zitting gehad in het partijbestuur van de CPN. Verder bekleedde hij verschillende functies in andere partij-organen. Hij heeft voor de CPN zitting in de Provinciale Staten van Noord Holland en in de Gemeenteraad van Amsterdam.

G E H E I M

GORTZAK is sedert 1948 lid van de Tweede Kamer, waar hij de meest geziene figuur van de CPN-fractie schijnt te zijn. Hij is een goed en gevat spreker.

Gerben WAGENAAR (27-9-12), Amsterdam.

Ook WAGENAAR is afkomstig uit een arbeidersmilieu. Tot 1942 was hij als meteropnemer werkzaam bij het GEB te Amsterdam. Al voor de oorlog was hij lid van de CPN; hij trad daarin toen niet op de voorgrond.

WAGENAAR speelde een grote rol in de illegaliteit. Daarbij had hij sinds medio 1942 voornamelijk bemoeienis met het gewapende verzet. Hij behoorde tot de oprichters van de Raad van Verzet (RVV) en werd later landelijk wapenofficier van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS). Tevens was hij opgenomen in de landelijke leiding van de illegale CPN.

In 1946 werd hij gekozen tot voorzitter van de CPN; in 1945 tot lid van de Tweede Kamer, welke functies hij ook thans nog vervult.

WAGENAAR is geen groot redenaar en organisator. Hij is echter vooral gezien zijn bezettingsverleden een populaire figuur in de partij, die bij vele partijgenoten in hoog aanzien staat.

Saul (Paul) de GROOT (19-7-99), Amsterdam.

De GROOT is van Joodse huize en was oorspronkelijk diamantbewerker. Reeds lang voor de oorlog bekleedde hij belangrijke posities in de communistische beweging.

Tijdens de bezetting maakte hij deel uit van de leiding van de illegale CPN. Na in 1943 ternauwernood aan arrestatie door de Duitsers te zijn ontkomen, dook hij onder en liet hij de leiding van de CPN aan anderen over.

Na de bevrijding werd hij de Stalin van de CPN. Sinds 1938 is hij algemeen secretaris, waarmede hij de belangrijkste functie in de partij bekleedt. Sinds 1945 is hij lid van de Tweede Kamer. Gezien het feit dat de communisten weinig betekenis hechten aan het werk van de Staten Generaal en zij de volksvertegenwoordiging voornamelijk als een propaganda platform zien, is De GROOT, wiens functie van algemeen secretaris hem vrijwel volledig opeist, in de vergaderingen van de Tweede Kamer vaak afwezig.

De GROOT is goed ingewijd in de theorie van het marxisme-leninisme en in de ontwikkelingsgeschiedenis van het internationale

communisme. Hij heeft een doorslaggevende invloed op het bepalen van de politieke lijn van de partij en onderhoudt de internationale verbanden o.m. met de Communistische Partij van de Sowjet Unie (CPSU). Hoewel velen, ook in de leiding van de CPN, gezien het heerszuchtige karakter van De GROOT (hij duldt geen figuren van formaat en vooral geen intellectuelen naast zich) met een zekere afkeer ten aanzien van zijn persoon zijn vervuld, is zijn machtspositie in de partij tot op heden vrijwel onbedreigd gebleven.

Johannes Frans (Frits) REUTER (19-2-12), Amsterdam.

Ook REUTER was voor de oorlog al actief communist. Tot 1941 was hij in een administratieve functie bij het GEB te Amsterdam werkzaam.

Tijdens de bezetting was hij lid van de illegale leiding van de CPN. Met een onderbreking van enige jaren tengevolge van een hem overkomen ongeval is hij sinds 1946 lid van het partijbestuur van de CPN.

In 1952 werd hij tot lid van de Tweede Kamer gekozen. In dat jaar werd hij door de partijleiding naar de vakbeweging gedirigeerd, waar hij in december 1952 als opvolger van Berend BLOKZIJL tot voorzitter van de EVC werd gekozen.

REUTER is een heerszuchtige figuur met middelmatige capaciteiten; hij is een slecht spreker.

Maria Elisabeth (Rie) LIPS-ODINOT (4-5-08), Amsterdam.

Rie LIPS, die oorspronkelijk lid van de SDAP was, kwam kort voor of tijdens de bezetting tot het communisme.

Kort na de februari-staking in 1941 door de Duitsers gearresteerd, werd zij overgebracht naar het concentratiekamp Ravensbrück, waar zij tot de bevrijding vertoefde.

Rie LIPS is sinds 1946 vice-voorzitster later voorzitster van de communistische Nederlandse Vrouwen Beweging (NVB). Sinds 1950 heeft zij zitting in het partijbestuur van de CPN.

In 1951 werd zij lid van de Tweede Kamer, waarin zij zich in het bijzonder bezighoudt met sociale aangelegenheden. Zij is een overtuigd en fel communiste, echter geen figuur van grote allure.

Marcus BAKKER (26-6-23), Zaandam.

Marcus BAKKER trad in 1943 op 20-jarige leeftijd toe tot de illegale

G E H E I M

CPN. Zijn vader, voor de oorlog een actief SDAP-er, werd na de bezetting eveneens lid van de CPN.

Na enige tijd grote activiteit aan de dag te hebben gelegd in het ANJV en in de Nederlandse Vredesbeweging werd BAKKER in 1951 aan De Waarheid verbonden, waar hij redacteur, later hoofdredacteur werd. De functie van hoofdredacteur ging na zijn benoeming tot lid van de Tweede Kamer in 1956 over in handen van Siegfried (Friedl) BARUCH. Er verschijnen echter nog wel geregeld hoofdartikelen van zijn hand in het communistische partijdagblad. BAKKER heeft een middelbare schoolopleiding genoten en hij was enige jaren aan de Gemeente Universiteit van Amsterdam ingeschreven. Hij is een goed stylist en een behoorlijk spreker.

Enige jaren geleden werd BAKKER in de partij gezien als de vermoedelijke opvolger van Paul de GROOT. Zijn ster is sindsdien weer enigszins gedaald. Niettemin behoort hij nog steeds tot de vooraanstaande jongeren onder de Nederlandse communisten.

Cornelis (Cor) BORST (1-2-91), Amsterdam.

BORST is afkomstig uit een tuindersgezin in de kop van Noord Holland. Tot de oorlog bezat hij een eigen tuinbouwbedrijfje. Kort na een reis naar de Sowjet Unie in 1934 werd hij lid van de CPN. Van 1938 tot 1955 was hij lid van het partijbestuur van de CPN en van 1945 tot 1952 had hij voor de CPN zitting in de Tweede Kamer. Na gedurende enige tijd bij de partijleiding in ongenade te zijn geweest, werd hij in het kader van de in 1956 door de CPN gevoerde politiek van ontspanning en toenadering tot de socialisten weer enigszins naar voren gehaald. Hem werd toen een plaats op de kandidatenlijst van de CPN voor de Tweede Kamer toebedeeld.

Door het overlijden in november 1956 van het communistische Tweede Kamer-lid Jan Haken en het voor de opengevallen Kamerzetel bedanken van EVC-secretaris Bertus BRANDSEN werd BORST opnieuw lid van de Tweede Kamer.

De Eerste Kamerfractie.

Hanna Jacoba (Annie) van OMMEREN-AVERINK (28-5-13), Amsterdam,
fractievoorzitster.

Annie AVERINK, die oorspronkelijk lampekappennaaiester was, behoort

G E H E I M

tot de oudere garde in de CPN. In de dertiger jaren verbleef zij enige tijd in de Sowjet Unie, waar zij te Moskou een opleiding aan de partijschool volgde. In de bezettingsjaren nam zij actief deel aan het communistische verzet.

Na de bevrijding bekleedde Annie AVERINK verschillende voor-
aanstaande functies in de CPN. Sinds 1946 is zij lid van het partij-
bestuur. Van 1946 tot 1949 had zij voor de CPN zitting in de Gemeen-
teraad te Haarlem. Sinds 1955 is zij algemeen secretaresse van de
Nederlandse Vrouwen Beweging.

Annie AVERINK is goed onderlegd in de theorie van het marxisme-
leninisme. Overigens is haar algemene ontwikkeling niet zeer groot.
Zij maakt in haar optreden een enigszins plompe en onbehouwen indruk.
Zij is een slaafs volgeling van Paul de GROOT en volgt zonder
moeite alle zwenkingen van de Sowjet Unie en de CPN.

Leendert (Leen) SEEGERS (19-5-91), Amsterdam.

SEEGERS werd geboren in een arbeidersgezin. Reeds in 1927 kreeg hij
voor de CPN zitting in de Gemeenteraad van Amsterdam. Hij is daar-
in thans de nestor van de communistische raadsfractie. Van 1945 tot
1948 was hij wethouder te Amsterdam.

Na in 1941 door de Duitsers te zijn gearresteerd, verbleef
hij sinds maart 1942 in het concentratiekamp Buchenwald.

Al jaren voor de oorlog werd er door de partijleiding ernstig
kritiek op SEEGERS uitgeoefend. Men verweet hem "burgerlijk parlemen-
tarisme" omdat hij van de gemeentepolitiek min of meer een levenstaak
had gemaakt. Na 1945 werd hij door toedoen van Paul de GROOT c.s.
uit de leiding van de partij geweerd. In 1951 werd hem door de CPN-
leiding in officiële partijpublicaties aangewreven een partij-vijan-
dige instelling te hebben bezeten. Gezien zijn grote bekwaamheid
in de gemeentepolitiek is hij niettegenstaande de tegen hem geuite
bezwaren, toch altijd als een soort specialist in zijn functie van
gemeenteraadslid gehandhaafd gebleven.

Evenals andere enigszins op de achtergrond geraakte figuren,
werd hij in 1956 in het kader van de politiek van ontspanning en
toenadering tot de socialisten weer naar voren gehaald en werd hem
een verkiesbare plaats op de CPN-kandidatenlijst voor de Eerste
Kamer toebedeeld. Bij de verkiezingen in 1956 werd hij tot lid van

de Eerste Kamer verkozen.

SEEGERS staat ook bij zijn tegenstanders bekend als een bekwaaam man met een gezond oordeel. Dit vindt mede zijn oorzaak in het feit, dat hij niet te pas en te onpas allerlei marxistische theorieën te berde brengt bij de behandeling van praktische onderwerpen.

Cornelis (Cor) GEUGJES (30-1-22), Amsterdam.

GEUGJES, die een MULO-opleiding genoot, is afkomstig uit een socialistisch ingesteld arbeidersmilieu. Zijn vader was stratenmaker. In de oorlogsjaren werkte GEUGJES ten behoeve van de illegale Waarheid. Na de bevrijding klom hij in de CPN snel omhoog. Van 1946 tot 1950 was hij lid van de Gemeenteraad te Zaandam. Voorts bekleedde hij enige tijd een secretarisfunctie bij de EVC, waar hij belast was met propagandazaken. Sinds 1952 is hij lid van het partijbestuur en heeft hij voor de CPN zitting in de Eerste Kamer. In 1954 werd hij benoemd tot directeur van de CV Persorganen, de uitgeefster van De Waarheid, een functie, welke hij ook thans nog bekleedt.

GEUGJES heeft grote moeite gehad de reactie van de CPN op de déstalinisatie en de kwestie Hongarije te verwerken. (Dit is echter slechts aan enkele ingewijden in de partij bekend.) GEUGJES is een serieuze en intelligente werker, die zich in de omgang met mensen beschaafd en prettig gedraagt.

Benjamin Sally (Ben) POLAK (12-9-13), Amsterdam.

POLAK, die afkomstig is uit een Joods intellectueel milieu, legde voor de oorlog het arts-examen af. Hij is als huisarts te Amsterdam gevestigd. Reeds voor de oorlog bekend als een actief communist, maakte POLAK met zijn echtgenote tijdens de bezetting deel uit van de redactie van het illegaal verschijnende culturele tijdschrift "De Vrije Katheder".

Na de bevrijding stond POLAK in de partij aanvankelijk goed aangeschreven. Hij was o.m. secretaris van het zgn. "Wetenschappelijk Bureau" van de partij, lid van de redactie van het theoretische maandschrift "Politiek en Cultuur" en hij had zitting in de Amsterdamse Gemeenteraad. Tot 1948 was hij wethouder te Amsterdam.

Enige jaren later bleken er ernstige moeilijkheden tussen POLAK en de partijleiding, in het bijzonder Paul de GROOT, te zijn gerezen. Na 1949 werd POLAK door de CPN-leiding enige malen een

G E H E I M

spreekverbod opgelegd. Zijn echtgenote werd zelfs in 1950 uit de partij geroyeerd. Dit als gevolg van een conflict tussen Paul de GROOT en de redactie van het blad "De Vrije Katheder". In "De Vrije Katheder" was De GROOT van overdreven Stalin-verheerlijking beschuldigd.

In maart 1953 werd POLAK zelf als partijlid geroyeerd, zulks op grond van de tegen hem ingebrachte beschuldiging, dat hij getwijfeld had aan de juistheid van de berichtgeving van het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet Unie over het zgn. artsen-complot. De vrijlating van de bij dit "complot" betrokken Sowjetartsen, welke na de dood van Stalin plaatsvond, had mede tot gevolg dat het CPN-partijbestuur hem in november 1953 rehabiliteerde en hem - zij het met stilzwijgende handhaving van de bedenkingen tegen zijn persoon - weer tot de partij toeliet.

Evenals Cor BORST en Leen SEEGERS werd POLAK in het kader van de in 1956 door de CPN gevoerde politiek van ontspanning en toenadering tot de socialisten weer naar voren gehaald. Hem werd een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer toegewezen. Na de uitbreiding van de Staten-Generaal in 1956 werd hij tot lid van de Eerste Kamer verkozen.

*
* *

De figuren die voor de CPN zitting hebben in de Tweede Kamer zijn rechtzinniger in de leer en van grotere betekenis voor de partij dan de leden van de communistische Eerste Kamerfractie. Vrijwel alle in de Tweede Kamer zitting hebbende CPN-ers behoren tot de leidinggevende kern van de partij. De communistische Eerste Kamerleden zijn met uitzondering van Annie AVERINK allen figuren, die in het verleden wel eens van de partijlijn zijn afgeweken of die moeilijkheden met de partijleiding hebben gehad.

Annie AVERINK kreeg zitting in de Eerste Kamer na het overlijden in maart 1957 van Jaap Brandenburg. Volgens de kandidatenlijst was Mr. M.D. PROPER, lid van de Gemeenteraad te Haarlem en de Provinciale Staten van Noord Holland aan de beurt om de opengevallen Kamerzetel in te nemen. PROPER heeft ongetwijfeld in opdracht van de partijleiding kenbaar gemaakt niet voor de benoeming in aanmerking te willen komen. Het is vrijwel zeker dat de CPN-leiding aan Annie AVERINK boven PROPER de voorkeur gaf, omdat eerstgenoemde veel orthodoxer in-

G E H E I M

gesteld en hecht met Paul de GROOT verbonden is. Bovendien was PROPER in het verleden ook wel eens in strijd geweest met de partijlijn. Door Annie AVERINK tot voorzitter van de communistische Eerste Kamerfractie aan te wijzen, heeft de partijleiding een redelijke waarborg dat ook deze fractie volledig in het (communistische) gareel zal lopen.

mei 1957